

Правління Національного банку України

Р І Ш Е Н Н Я

01 вересня 2023 року

Київ

№ 305-рш

Про внесення змін до Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році

Відповідно до статей 6, 7, 15, 55, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статей 66, 67, 70 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, пункту 9 розділу III Правил здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році, затверджених постановою Правління Національного банку України від 25 квітня 2023 року № 56, з метою здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році Правління Національного банку України **вирішило:**

1. Унести до Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році, затвердженого рішенням Правління Національного банку України від 16 травня 2023 року № 189-рш (далі – Технічне завдання), такі зміни:

1) пункт 10 розділу II доповнити новим абзацом такого змісту:

“Опис моделі стрес-тестування банків для базового макроекономічного сценарію, граничні значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), нормативу достатності основного капіталу (Н3) наведені в додатку 1 до цього Технічного завдання.”;

2) доповнити Технічне завдання новим додатком 1 (додається).

У зв'язку з цим додатки 1–5 уважати відповідно додатками 2–6.

У тексті Технічного завдання посилання на додатки 1–5 замінити посиланнями відповідно на додатки 2–6.

2. Департаменту методології регулювання діяльності банків (Оксана Присяженко) довести зміст цього рішення до відома банків, зазначених

у додатку до рішення Правління Національного банку України від 16 травня 2023 року № 189-рш “Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році”.

3. Рішення набирає чинності з дня його прийняття.

4. Рішення втрачає чинність з 01 квітня 2026 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Інд. 22

Додаток 1
до Технічного завдання для
здійснення оцінки стійкості
банків і банківської системи
України в 2023 році
(пункт 10 розділу II)

Опис моделі стрес-тестування банків для базового макроекономічного сценарію, граничні значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), нормативу достатності основного капіталу (Н3)

I. Загальні положення

1. Модель стрес-тестування банків (далі – модель СТ) розробляється Національним банком України (далі – Національний банк).

2. Процедури стрес-тестування (далі – СТ) передбачають аналіз великих боржників/контрагентів – юридичних осіб (далі – ЮО) банку на індивідуальній основі. Активні операції щодо інших боржників/контрагентів банку аналізуються на портфельній основі.

3. Результати СТ підтверджуються процедурами внутрішнього контролю, установленими в Національному банку. Банки надають свої коментарі та зауваження до результатів СТ до їх затвердження Національним банком.

4. Цей Опис надає банкам детальну інформацію щодо принципів, сфери застосування, сценаріїв, розрахунків, визначень та припущень моделі СТ.

5. СТ здійснюється з використанням одного макроекономічного сценарію – базового. Період прогнозування становить три роки.

6. Результатом СТ для кожного банку є розрахунок розміру основного та регулятивного капіталу, значень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), нормативу достатності основного капіталу (Н3) у прогнозному періоді в разі реалізації одного макроекономічного сценарію та визначення необхідного рівня цих нормативів з урахуванням двох граничних рівнів – 0% та нормативних значень.

II. Базовий макроекономічний сценарій

7. Базовий макроекономічний сценарій, наведений у таблиці 1 цього додатка, ґрунтується на макроекономічних прогнозах Національного банку та компанії “Focus Economics”.

Таблиця 1

Базовий макроекономічний сценарій

№ з/п	Показник	2022	Прогнозні періоди (роки)		
			1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5	6
1	Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) (зміна порівняно з попереднім роком, %)	-29,1	2,9	3,5	6,8
2	Номінальний ВВП, млрд грн	5 191	6 525	7 620	8 830
3	Номінальний ВВП (зміна порівняно з попереднім роком, %)	-4,8	25,7	16,8	15,9
4	Курс, грн/дол. США (середнє значення за період)	32,3	38,4	42,2	42,1
5	Курс, грн/дол. США (на кінець періоду)	36,6	41,2	41,9	42,3
6	Індекс споживчих цін (ІСЦ) (порівняно з груднем попереднього року, %)	26,6	10,6	8,5	6,0
7	Індекс споживчих цін (ІСЦ) (середнє за період, %)	20,2	14,7	10,4	7,1
8	Дефлятор ВВП (зміна порівняно з попереднім роком, %)	34,3	22,2	12,8	8,5
9	Відсоткова ставка за новими кредитами банків:				
10	у національній валюті суб'єктам господарювання (у середньому за період, %)	16,5	16,1	14,1	12,0
11	в іноземній валюті суб'єктам господарювання (у середньому за період, %)	4,6	4,5	4,4	4,3
12	у національній валюті фізичним особам (у середньому за період, %)	26,4	26,4	26,4	26,4
13	в іноземній валюті фізичним особам (у середньому за період, %)	17,9	17,9	17,9	17,9
14	Відсоткова ставка за новими депозитами банків:				
15	у національній валюті суб'єктам господарювання (у середньому за період, %)	7,5	7,3	6,3	5,3
16	в іноземній валюті суб'єктам господарювання (у середньому за період, %)	1,4	1,4	1,4	1,4

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
17	у національній валюті фізичним особам (у середньому за період, %) до 3 місяців	6,7	6,6	5,9	5,1
18	у національній валюті фізичним особам (у середньому за період, %) від 3 до 6 місяців	9,8	9,7	8,8	7,7
19	у національній валюті фізичним особам (у середньому за період, %) понад 6 місяців	8,6	8,5	7,8	6,9
20	в іноземній валюті фізичним особам (у середньому за період, %)	0,7	0,7	0,7	0,7
21	Ставка за безризиковими гривневими інструментами (у середньому за період, %)*	22,4	19,4	16,6	13,1

*Значення 2022 року скориговане відповідно до підходів до оцінки дохідності активів, відображених у розділі VII цього додатка.

Прогноз за показниками, наведеними в рядках 4, 5 таблиці 1 цього додатка, отримано зі звіту “CIS Plus Countries – May 2023”, підготовленого компанією “Focus Economics”, за іншими показниками – прогноз та оцінки Національного банку.

8. Національний банк для цілей СТ великих боржників/контрагентів – ЮО використовує прогнози інших показників, зокрема фінансового результату від операційної діяльності до вирахування амортизації.

III. Принципи побудови моделі СТ

9. З метою проведення СТ визначаються оціночні показники фінансової звітності банку (балансу та звіту про фінансові результати) на прогнозний період.

10. Процедури СТ ґрунтуються на припущенні про статичний баланс банку. Припускається, що активи та зобов'язання, які погашаються протягом прогнозного періоду, заміщуються подібними активами та зобов'язаннями за критеріями типу, якості та терміном погашення.

11. Звіт про фінансовий результат оцінюється з урахуванням змін якості кредитного портфеля та обсягу генерування процентного доходу окремо за портфелем працюючих кредитів (кредити класів 1–9/1–4) і портфелем непрацюючих кредитів (кредити класу 10/5).

12. Непроцентні доходи та витрати прогноуються з урахуванням додаткових припущень, зазначених у розділі VIII цього додатка.

13. СТ передбачає аналіз впливу кредитного, процентного і валютного ризиків:

1) кредитний ризик, що виникає внаслідок погіршення якості кредитів, наданих ЮО та фізичним особам (далі – ФО), а також інших активних операцій (балансових і позабалансових) та відповідної зміни обсягу розміру очікуваних втрат (збитків);

2) процентний ризик, що виникає внаслідок зміни дохідності кредитного портфеля, інших процентних активів і вартості процентних пасивів, що відображає обмежену здатність банку впливати на процентні ставки за активами та пасивами в прогнозному періоді;

3) валютний ризик відображає ефект зміни курсу грн/дол. США (далі – обмінний курс національної валюти) у прогнозному періоді з урахуванням розміру відкритої валютної позиції банку, розрахованої відповідно до вимог Методики розрахунку банками лімітів відкритої валютної позиції, затвердженої рішенням Правління Національного банку України від 22 серпня 2022 року № 419-рш (далі – Методика № 419), та постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” (зі змінами) (далі – Постанова № 18) без обмежень, встановлених згідно з пунктом 8 Методики № 419.

IV. Загальні положення оцінки кредитного ризику в моделі СТ

14. Оцінка кредитного ризику банку в СТ здійснюється щодо:

1) кредитів, наданих великим боржникам/контрагентам – ЮО, та інших активів (балансових та позабалансових) великих боржників/контрагентів – ЮО на індивідуальній основі;

2) усіх інших кредитів, наданих ФО та ЮО. Такі кредити поділяються на сегменти, а кредитний ризик за ними прогноується на портфельній основі.

15. Збільшення кредитного ризику, розраховане за результатами екстраполяції, проведеної на другому етапі оцінки стійкості, відображається через пропорційне збільшення кредитного ризику для працюючих кредитів відповідного сегмента – юридичних чи фізичних осіб, шляхом збільшення коефіцієнта ймовірності дефолту PD для відповідних кредитів. Вхідні дані про розмір кредитного ризику враховують також результати верифікації вартості заставного майна банку.

16. Сегменти кредитів для цілей СТ наведено в таблиці 2 цього додатка.

Таблиця 2

Сегменти кредитів для цілей СТ

№ з/п	Тип боржника/ контрагента	Сегмент	Валюта	Підхід до СТ
1	2	3	4	5
1	ЮО	Великі ЮО	Національна	На індивідуальній основі
2			Іноземна	
3		Інші кредити	Національна	На портфельній основі
4			Іноземна	На портфельній основі
5	ФО	Кредити під заставу нерухомості та транспортних засобів	Національна	На портфельній основі
6			Іноземна	На портфельній основі
7	ФО	Інші кредити	Національна	На портфельній основі
8			Іноземна	На портфельній основі

17. Національний банк використовує дані опитувань банків про параметри оцінки кредитного ризику за Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – PD-статистика) для прогнозування частки непрацюючих кредитів (клас 10 – для ЮО, клас 5 – для ФО) (далі – NPL) у сегментах інших кредитів ЮО та кредитів ФО для кожного року прогнозного періоду.

18. PD-статистика визначає оцінені коефіцієнти ймовірності дефолту в кредитному портфелі в прогнозному періоді в кожному сегменті. Оцінка коефіцієнта ймовірності дефолту для кожного сегмента застосовуватиметься до фактичної суми EAD кредитів PL банку станом на звітну дату в кожному сегменті. Частка кредитів NPL у прогнозному періоді визначається відповідно до такої формули:

$$\%NPL_{i,t} = \%NPL_{i,t-1} + DR_{i,t} \cdot \%PL_{i,t-1}, \quad (1)$$

де $\%NPL_i$ – частка NPL у кредитному портфелі банку в сегменті i (у періоді t або $t-1$);

$\%PL_i$ – частка PL у кредитному портфелі банку в сегменті i (у періоді t або $t-1$);

$DR_{i,t}$ – прогнозний коефіцієнт ймовірності дефолту для сегмента i між $t-1$ та t відповідно до даних таблиці 3 цього додатка;

t – порядковий номер прогнозного періоду.

Таблиця 3

Прогнозні коефіцієнти ймовірності дефолту

(відсотки)

№ з/п	Сегмент	Валюта	Прогнозні періоди (роки)		
			1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5	6
1	Інші кредити ЮО	Національна	5,9	4,2	4,2
2		Іноземна	6,9	3,2	3,2
3	Кредити ФО під заставу нерухомості чи транспортних засобів	Національна	7,3	2,9	2,9
4		Іноземна	100,0	0,0	0,0
5	Інші кредити ФО	Національна	10,6	7,3	7,3
6		Іноземна	100,0	0,0	0,0

19. Зростання частки NPL відображає міграцію кредитів з класів 1–9 для ЮО (класи 1–4 для ФО) до класу 10 для ЮО (клас 5 – для ФО). Частки кредитів класів 1–9 для ЮО (класи 1–4 для ФО) буде зменшено пропорційно в прогнозному періоді.

20. Прогнози міграції інших кредитів ФО в іноземній валюті у NPL побудовані з урахуванням заборони кредитування ФО в іноземній валюті та поточних характеристик портфельів, у яких переважають NPL.

21. Для інших кредитів, наданих ЮО/ФО, які розташовані/зареєстровані на територіях, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, зазначених у Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженому наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2022 року за № 1668/39004 (зі змінами) (далі – Перелік територій), прогнозні коефіцієнти ймовірності дефолту є вдвічі вищими за коефіцієнти, зазначені в таблиці 3 цього додатка, що застосовуються до кредитів на інших територіях.

22. Зворотна міграція з NPL до PL не допускається.

V. Підходи за моделлю СТ до оцінки розміру кредитного ризику для кредитів, що підлягають СТ на портфельній основі

23. Кредитний ризик для кредитів, що підлягають СТ на портфельній основі, оцінюється окремо за кожним сегментом через показники PD та LGD.

24. Розрахунок розміру кредитного ризику з використанням показників PD та LGD станом на звітну дату здійснюється для працюючих (PL) та непрацюючих кредитів (NPL).

25. Для цілей моделювання припускається, що коефіцієнт кредитного ризику ($PD_PL \cdot LGD_PL$) кожного сегмента працюючих кредитів (PL) залишається незмінним після міграції частини кредитів у непрацюючі.

26. Розрахункові значення LGD залежать від їх стану на звітну дату і визначаються за такими формулами:

$$LGD_NPL_{i,t} = \frac{[LGD_NPL_{i,t-1} \cdot NPL_{i,t-1} + LGD_PL_{i,t-1} \cdot (PL_{i,t-1} \cdot DR_{i,t})]}{NPL_{i,t}}, \quad (2)$$

$$LGD_PL_{i,t} = LGD_PL_{i,t-1}, \quad (3)$$

де LGD_NPL_i – показник LGD для NPL у сегменті i (у періоді t або $t-1$);
 NPL_i – обсяг NPL у сегменті i (у періоді t або $t-1$);
 LGD_PL_i – показник LGD для PL у сегменті i (у періоді t або $t-1$);
 PL_i – обсяг PL у сегменті i ;
 $DR_{i,t}$ – прогнозний коефіцієнт ймовірності дефолту для сегмента i між $t-1$ та t відповідно до таблиці 3 цього додатка;
 t – порядковий номер прогнозного періоду.

27. Розмір кредитного ризику в прогнозному періоді визначається за такою формулою:

$$CR_{i,t} = PL_{i,t} \cdot PD_PL_i \cdot LGD_PL_{i,t} + NPL_{i,t} \cdot PD_NPL_i \cdot LGD_NPL_{i,t}, \quad (4)$$

де t – порядковий номер прогнозного періоду.

28. Для цілей СТ за базовим макроекономічним сценарієм встановлюються мінімальні значення LGD для кредитів у прогнозному періоді залежно від сегмента та виду валюти відповідно до таблиці 4 цього додатка. Оцінені відповідно до вищезазначених підходів значення LGD для кожного сегмента порівнюються із значеннями в таблиці 4 цього додатка та для розрахунку кредитного ризику використовується найбільший із них.

Для інших кредитів ФО через рік після визнання непрацюючими і віднесення до категорії NPL LGD встановлюється на рівні 100%.

Значення LGD для великих боржників розраховується індивідуально з урахуванням вартості забезпечення CV згідно з результатами оцінки вартості

майна, здійсненої відповідно до пунктів 39–49 розділу V Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 році, затвердженого рішенням Правління Національного банку України від 16 травня 2023 року № 189-рш (далі – Технічне завдання).

Таблиця 4

Мінімальні значення LGD для сегментів

(відсотки)

№ з/п	Сегмент	Національна валюта		Іноземна валюта	
		PL	NPL	PL	NPL
1	2	3	4	5	6
1	Кредити ФО під заставу нерухомості чи транспортних засобів	-	40	85	85
2	Кредити ФО під заставу нерухомості чи транспортних засобів на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих	85	85	100	100
3	Інші кредити ФО	85	85	100	100
4	Інші кредити ФО на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих	100	100	100	100
5	Інші кредити ЮО	-	40	-	45
6	Інші кредити ЮО на територіях активних бойових дій та тимчасово окупованих	60	80	100	100

29. Зміна розміру кредитного ризику розраховується за такою формулою:

$$\Delta CR_{i,t} = CR_{i,t} - CR_{i,t-1}, \quad (5)$$

де CR_i – розмір кредитного ризику в сегменті i (у періоді t або $t-1$);
 t – порядковий номер прогнозного періоду.

VI. Загальні положення прогнозування балансу та звіту про фінансовий результат у моделі СТ

30. Зміни статей балансу можливі лише:

1) за активами (валовими та чистими) унаслідок зміни обмінного курсу національної валюти, знецінення активів (доформування і розформування резервів, переоцінки справедливої вартості цінних паперів);

2) за зобов'язаннями внаслідок зміни обмінного курсу національної валюти;

3) за власним капіталом у результаті отримання чистого прибутку/збитку в прогнозних періодах, що переходить у статті “нерозподілений прибуток (непокритий збиток)”. Припускається, що банки не виплачуюватимуть дивіденди в прогнозному періоді, крім випадків, коли виплата дивідендів у поточному році за попередні звітні періоди передбачена рішенням уповноваженого органу банку.

31. Звіт про фінансовий результат прогнозується відповідно до таких принципів:

1) процентні доходи розраховуються шляхом множення ставок дохідності активів на обсяг активів у розрізі сегментів відповідно до групи статей активу/типу боржника/типу валюти/переважного виду застави (тільки для кредитів, наданих ФО) та працюючих і непрацюючих кредитів.

Із урахуванням визнання банками доходів від переоцінки операцій своп процентної ставки з Національним банком відповідно до очікуваних надходжень у фінансовому результаті, процентні доходи від цього інструменту в прогнозних періодах не враховуються;

2) процентні витрати розраховуються шляхом множення скоригованої відповідно до макроекономічних сценаріїв ставки вартості зобов'язань на обсяг зобов'язань у розрізі сегментів відповідно до групи статей пасиву/типу клієнта/типу валюти та строковості;

3) комісійні доходи та комісійні витрати розраховуються з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників. Неповторювані елементи не враховуються в прогнозних періодах;

4) адміністративні витрати розраховуються з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників. Неповторювані елементи не враховуються в прогнозних періодах;

5) результат від купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів розраховується з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників.

Результат від купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів включає елементи звіту про фінансовий результат за агрегацією, здійсненою відповідно до роз'яснень Національного банку;

6) результат від операцій із фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, припускається в прогнозних періодах на рівні нуль;

7) формування резервів здійснюється таким чином, щоб обсяг резервів не був нижче ніж сума кредитного ризику всіх активів за всіма валютами;

8) інші статті доходів та витрат припускаються сталими в прогнозному періоді на рівні значення звітного періоду. Неповторювані елементи не враховуються в прогнозних періодах;

9) податок на прибуток – застосовується номінальна ставка податку.

VII. Прогнозування процентних доходів і витрат у моделі СТ

32. Прогнози процентних доходів і витрат ґрунтуються на базовому макроекономічному сценарії зміни процентних ставок для активів і пасивів.

33. Прогнозований процентний дохід/прогнозовані процентні витрати відображають ефект переоцінки (зміни відсоткової ставки) для нових позицій та зміни в базових ставках для позицій зі змінною (плаваючою) ставкою. Для зобов'язань трансмісійний вплив ринкових процентних ставок відображається через окремий прогноз за вкладами ЮО всіх строковостей та ФО різної строковості (коротко- або довгострокові). Прогнозовані чисті процентні доходи не коригуються відповідно до чинних операцій своп процентної ставки з Національним банком через врахування цього результату у фактичній звітності банку.

34. Дохідність процентних активів розраховується в розрізі сегментів відповідно до групи статей активу/типу боржника/типу валюти/переважного виду застави (тільки для кредитів, наданих ФО) та працюючих і непрацюючих кредитів. До розрахунку береться менша із сум нарахованих та отриманих процентних доходів, крім доходів за державними цінними паперами, для яких до розрахунку береться сума нарахованих процентних доходів. Для розрахунку дохідності активів використовується інформація банку за останні шість місяців до звітної дати (жовтень 2022 року – березень 2023 року). Дохідність процентних активів у звітному році розраховується за такою формулою:

$$EIR_{A_0} = \frac{\sum_{i=1}^6 II_i}{\sum_{i=1}^6 \overline{IS}_{A_i}} \cdot 12, \quad (6)$$

де i – порядковий номер місяця;

II_i – процентний дохід за відповідний місяць;

\overline{IS}_{A_i} – середньоденний залишок за відповідним видом активу (валовий).

Під час розрахунку дохідності активів за кредитами використовується валова заборгованість (не зменшена на суму резервів за МСФЗ).

Дохідність кредитів не може перевищувати більше ніж утричі середній рівень дохідності відповідних кредитів згідно з макроекономічними сценаріями (за винятком випадків, коли вищі ставки документально та/або статистично підтверджені банком для цілей оцінки).

35. Дохідність активів за NPL прогнозується на рівні грошових надходжень протягом звітного періоду, що має бути підтверджено достовірними історичними даними, та не може перевищувати 25% рівня дохідності активів за кредитами класів 1–9 для ЮО та класів 1–4 для ФО. Якщо в банку немає працюючих активів (кредити класів 1–9 для ЮО та класів 1–4 для ФО), то дохідність активів за NPL не може перевищувати 25% середнього рівня дохідності активів згідно з базовим макроекономічним сценарієм.

Дохідність активів за NPL кредитами в іноземній валюті, наданими ФО, припускається рівною 0%.

36. Для цілей СТ дохідність активів коригується на прогнозовану зміну середнього рівня відповідних відсоткових ставок за базовим сценарієм. Коригування здійснюється за такою формулою:

$$EIR_{A_t} = EIR_{A_0} \cdot \frac{IR_{A_t}}{IR_{A_0}}, \quad (7)$$

де EIR_{A_0} – дохідність відповідного виду активу (у розрізі сегментів та працюючих і непрацюючих кредитів) у звітному періоді;

t – порядковий номер прогнозного періоду;

IR_{A_t} – дохідність відповідного виду нових кредитів у відповідному прогнозованому періоді t ;

IR_{A_0} – дохідність відповідного виду нових кредитів у звітному періоді.

Дохідність інших процентних активів (крім кредитів) строком понад горизонт СТ не переоцінюється. Дохідність інших процентних активів переоцінюється відповідно до строковості починаючи з періоду, у якому відбувається погашення.

37. Процентний дохід за період t розраховується за такою формулою:

$$II_t = \sum_n (EIR_{PL_{n,t}} \cdot PL_{n,t} + EIR_{NPL_{n,t}} \cdot NPL_{n,t}) + \sum_m (EIR_{othA_{m,0}} \times IS_{othA_{m,t}}), \quad (8)$$

де n – сегмент активу відповідно до групи статей активу/типу боржника/типу валюти/переважного виду застави (тільки для кредитів, наданих ФО);

m – інші види процентних активів;

t – порядковий номер прогнозного періоду;

EIR_PL_n – дохідність працюючих кредитів у розрізі сегментів;

EIR_NPL_n – дохідність непрацюючих кредитів у розрізі сегментів;

EIR_othA – дохідність інших процентних активів у розрізі сегментів;

PL_n – обсяг працюючих кредитів (на кінець прогнозного періоду) у розрізі сегментів;

NPL_n – обсяг непрацюючих кредитів (на кінець прогнозного періоду) у розрізі сегментів;

IS_othA_m – обсяг інших процентних активів (на кінець прогнозного періоду) у розрізі сегментів.

38. Вартість процентних зобов'язань розраховується в розрізі сегментів відповідно до групи статей пасиву/типу клієнта/типу валюти та строковості. Для розрахунку дохідності активів використовується інформація банку за останні шість місяців до звітної дати (жовтень 2022 року – березень 2023 року). Вартість зобов'язань розраховується за такою формулою:

$$EIR_L_0 = \frac{\sum_{i=1}^6 IE_i}{\sum_{i=1}^6 IS_L_i} \cdot 12, \quad (9)$$

де i – порядковий номер місяця;

IE_i – процентні витрати за відповідний місяць;

IS_L_i – середній залишок за відповідним видом зобов'язання (валовий).

39. Для цілей СТ вартість зобов'язань коригується на прогнозовану зміну середнього рівня відповідних відсоткових ставок за базовим сценарієм за типом клієнта/типом валюти та строковістю.

Вартість зобов'язань ФО зі строком погашення до трьох місяців та від трьох до шести місяців коригується на коефіцієнт зміни рівня ставок за довшими зобов'язаннями відповідно до даних таблиці 1 цього додатка.

Вартість інших процентних зобов'язань (крім депозитів) переоцінюється відповідно до строковості починаючи з періоду погашення зобов'язань.

Вартість інших процентних зобов'язань (крім депозитів) строком понад горизонт СТ не переоцінюється.

40. Процентні витрати за прогнозний період t розраховуються за такою формулою:

$$IE_t = \sum_m EIR_L_{m,t} \cdot IS_L_{m,t}, \quad (10)$$

де m – сегмент зобов'язання відповідно до групи статей пасиву/ строковості/типу клієнта/ типу валюти;
 t – порядковий номер прогнозного періоду;
 EIR_{L_m} – вартість зобов'язань у сегменті m ;
 IS_{L_m} – обсяг зобов'язань у сегменті m (на кінець прогнозного періоду).

VIII. Прогнозування інших елементів звіту про фінансовий результат у моделі СТ

41. Комісійні доходи і витрати прогножуються з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників:

1) комісійні доходи (Com_inc):

$$Com_inc_t = Com_inc_{t-1} * (1 + Com_inc_gr_t), \quad (11)$$

де Com_inc_gr – річна зміна комісійних доходів відображена в таблиці 5 цього додатка;

2) комісійні витрати (Com_ex):

$$Com_ex_t = Com_ex_{t-1} * (1 + Com_ex_gr_t), \quad (12)$$

де Com_ex_gr – річна зміна комісійних витрат відображена в таблиці 5 цього додатка.

До складу комісійних доходів і витрат включаються лише доходи і витрати за агрегацією, здійсненою відповідно до роз'яснень Національного банку. Неповторювані елементи комісійних доходів та витрат не враховуються в прогнозних періодах.

Таблиця 5

Річна зміна показників доходів та витрат банків

(відсоткові пункти)

№ з/п	Показник	Прогнозні періоди (роки)		
		1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5
1	Річна зміна комісійних доходів (Com_inc_gr)	-10,0	-5,0	0,0
2	Річна зміна комісійних витрат (Com_ex_gr)	-10,0	-5,0	0,0
3	Річна зміна адміністративних витрат (Adm_ex_gr)	0,0	12,8	8,5
4	Річна зміна результату від купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів ($FX_trade_res_gr$)	-50,0	-10,0	0,0

42. Для цілей СТ використовується такий підхід до розрахунку обсягів резервів під кредити та інші активні банківські операції (балансові та позабалансові), що підлягають СТ ($Prov_t$):

$$Prov_t = \max(CR_t; Prov_0), \quad (13)$$

де $Prov_0$ – обсяг резервів під кредити та інші активні банківські операції за даними інспекційної перевірки, що підлягають СТ у звітному періоді.

Зміна резервів розраховується окремо в національній та іноземній валютах.

43. Адміністративні витрати (Adm_ex), крім витрат на відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, прогнозуються з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників, зокрема дефлятора ВВП, за такою формулою:

$$Adm_ex_t = Adm_ex_{t-1} * (1 + Adm_ex_gr_t), \quad (14)$$

де Adm_ex_gr – річна зміна адміністративних витрат відображена в таблиці 5 цього додатка.

До складу адміністративних витрат включаються лише витрати за агрегацією, здійсненою відповідно до роз'яснень Національного банку. Неповторювані елементи адміністративних витрат не враховуються в прогнозних періодах.

Витрати на відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у прогнозних періодах збільшуються пропорційно частці депозитів фізичних осіб в іноземній валюті та зміні обмінного курсу національної валюти.

44. Для прогнозування непроцентних доходів і витрат додатково робляться такі припущення:

- 1) разові неповторювані доходи/витрати не враховуються;
- 2) можливі ліквідації активів та припинення операцій в прогнозному періоді не враховуються внаслідок припущення про статичний баланс;
- 3) вплив зміни обмінного курсу національної валюти ($FX_revaluation$) розраховується шляхом множення валової відкритої позиції ($FX_open_position$) на зміну обмінного курсу національної валюти згідно з макроекономічним прогнозом (FX_rate):

$$FX_revaluation_t = FX_open_position_t * \left(\frac{FX_rate_t}{FX_rate_{t-1}} - 1 \right), \quad (15)$$

Розрахунок валової відкритої позиції здійснюється відповідно до вимог Методики № 419 та Постанови № 18 із додаванням резервів за активами в іноземній валюті. Водночас до розрахунку валової відкритої валютної позиції здійснюється обмеження відкритої валютної позиції відповідно до встановлених лімітів. У разі від'ємного значення регулятивного капіталу обмеження розраховується стосовно значення регулятивного капіталу, що відповідає встановленому нормативному значенню достатності (адекватності) регулятивного капіталу.

45. Результат від купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів (FX_trade_res) прогнозується з урахуванням поточної динаміки та прогнозів основних макроекономічних показників за такою формулою:

$$FX_trade_res_t = FX_trade_res_{t-1} * (1 + FX_trade_gr_t), \quad (16)$$

де $FX_trade_res_gr$ – річна зміна результату від купівлі/продажу валюти та банківських металів відображена в таблиці 5 цього додатка.

46. Інші статті доходів та витрат у прогнозному періоді залишаються сталими. Неповторювальні елементи не враховуються в прогнозних періодах.

47. Податок на прибуток ($Tax_expense$) банку розраховується за номінальною ставкою податку відповідно до Податкового кодексу України (tax_rate):

$$Tax_expense_t = EBT_t \cdot tax_rate, \quad (17)$$

Якщо відповідно до моделі СТ у прогнозному періоді очікується від'ємний фінансовий результат до оподаткування, то податковий актив у відповідних роках прогнозного періоду не виникає. Податковий актив, накопичений за попередні періоди, не використовується для визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток у прогнозному періоді.

48. Загальний фінансовий результат розраховується як сума відповідних доходів і витрат для кожного прогнозного періоду.

ІХ. Неповторювані елементи доходів та витрат

49. Національний банк проводить коригування доходів та витрат шляхом неврахування неповторюваних елементів (складових) у прогнозних періодах за всіма елементами звіту про фінансовий результат, крім процентних доходів і витрат.

Коригування ґрунтується на наявних підтвердженнях неповторюваності події, а також на об'єктивній оцінці повторюваної частини доходів та витрат. Оцінка повторюваної частини відбувається на основі історичних даних банку та

наявних на момент аналізу даних за частину року проведення оцінки стійкості. Неповторювані елементи доходів та витрат визначаються Національним банком.

50. Уважаються неповторюваними та не можуть включатися до прогнозних періодів такі складові доходів:

- 1) дохід від модифікації фінансових активів та зобов'язань;
- 2) дохід від припинення визнання фінансових активів та зобов'язань;
- 3) дохід від первісного визнання фінансових активів та зобов'язань за іншою вартістю, ніж справедлива вартість;
- 4) дохід від переоцінки нерухомого майна та інвестиційної нерухомості;
- 5) дохід від продажу нематеріальних активів та основних засобів;
- 6) дохід від повернення раніше списаної безнадійної заборгованості;
- 7) позитивний результат від операцій за наданими кредитами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

51. Уважаються неповторюваними та не можуть включатися до прогнозних періодів такі складові витрат:

- 1) витрати від модифікації фінансових активів та зобов'язань;
- 2) витрати від припинення визнання фінансових активів та зобов'язань;
- 3) витрати під час первісного визнання фінансових активів та зобов'язань за іншою вартістю, ніж справедлива вартість;
- 4) витрати від визнання переоцінки нерухомого майна та інвестиційної нерухомості;
- 5) витрати від продажу нематеріальних активів та основних засобів;
- 6) негативний результат від операцій за наданими кредитами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

52. Неповторювані складові витрат, крім зазначених у пункті 51 розділу IX цього додатка, можуть бути визначені й подані банком для розгляду Національним банком за всіма елементами звіту про фінансовий результат, крім процентних витрат і доходів.

Неповторювані складові витрат визначаються й подаються банком не більше ніж за п'ятьма позиціями (можливе об'єднання пов'язаних складових в

одну позицію). Сума за кожною позицією неповторюваних складових, поданих на розгляд Національному банку, повинна становити щонайменше 0,1% регулятивного капіталу банку станом на звітну дату.

Національний банк розглядає та з урахуванням наявного статистичного та/або документального підтвердження від банку приймає рішення про неврахування складових витрат у прогнозних періодах.

53. Не вважаються неповторюваними та включаються до прогнозних періодів такі складові витрат:

- 1) змінна частина компенсації заробітної плати (премії працівників);
- 2) витрати на реорганізацію, що не була закінчена до кінця звітного року (об'єднання/поглинання бізнес-одиниць);
- 3) витрати, пов'язані з судовими процесами, що тривають;
- 4) витрати на професійні послуги (консультаційні, юридичні, рекрутингові, кур'єрські), крім послуг, пов'язаних із доходами та витратами, зазначеними в пунктах 51, 52 розділу IX цього додатка;
- 5) витрати на дезінфекцію приміщень та санітарні оброблення;
- 6) витрати на засоби індивідуального захисту;
- 7) витрати на охорону здоров'я (у тому числі на медичне страхування працівників);
- 8) витрати на забезпечення та підтримання безперебійної діяльності банку в умовах воєнного стану.

Х. Розрахунок необхідного рівня нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) та нормативу достатності основного капіталу (Н3) у моделі СТ

54. Розрахунок прогнозних розмірів основного капіталу (далі – ОК), регулятивного капіталу (далі – РК), нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) (далі – норматив Н2), нормативу достатності основного капіталу (Н3) (далі – норматив Н3) на кінець кожного прогнозного періоду здійснюється відповідно до вимог Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 року за № 841/6032 (зі змінами) (далі – Інструкція № 368), інших нормативно-правових і розпорядчих актів

Національного банку, що визначають методику розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків.

55. Прогноз показників ОК, РК, нормативів Н2, Н3 здійснюється з використанням даних статистичної звітності на звітну дату з урахуванням усіх коригувань за результатами першого та другого етапів оцінки стійкості банку та включає коригуючі проводки за I квартал 2023 року.

56. Зважені на ризик активи змінюються в результаті дії таких факторів:

1) зміни обмінного курсу національної валюти відповідно до базового макроекономічного сценарію для активів в іноземній валюті;

2) змін в обсягах резервів і відповідних змін у сумі чистих активів;

3) зміни балансової вартості активів (необоротних активів, утримуваних для продажу; майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя; основних засобів; інвестиційної нерухомості) відповідно до підпункту е пункту 1.3 глави 1 розділу II Інструкції № 368;

4) інших змін до Інструкції № 368, що набувають чинності в прогностному періоді.

57. Прогноз сукупної відкритої валютної позиції здійснюється шляхом переоцінки сукупної валютної позиції на звітну дату відповідно до зміни обмінного курсу національної валюти в прогностному періоді. Під час розрахунку сукупної відкритої валютної позиції враховується зниження чистої вартості активів в іноземній валюті внаслідок погіршення їх якості та формування резервів.

58. Для кожного прогностного періоду розмір ОК розраховується як значення ОК попереднього періоду, скоригованого на фінансовий результат за період. До ОК у прогностному періоді включається фінансовий результат (прибуток або збиток). До ОК не включаються інші складові скоригованого результату поточного та звітного року (Рпр) [відповідно до Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої рішенням Правління Національного банку України від 15 грудня 2017 року № 803-рш (зі змінами)], якщо за формулою розрахунку Рпр вони дають позитивний результат у разі прибутку в поточному періоді. До ОК не включається збиток поточного періоду, якщо за формулою розрахунку Рпр має додатне значення в разі збитку в поточному періоді. Усі складові Рпр, що не включаються до ОК, включаються до розрахунку РК.

59. Розмір ОК, РК, нормативів Н2, Н3 коригується на суму дивідендів, сплата яких передбачена в поточному періоді за попередні звітні періоди.

60. З ОК виключається частина балансової вартості непрофільних активів (необоротних активів, утримуваних для продажу; майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя; основних засобів; інвестиційної нерухомості) відповідно до підпункту е пункту 1.3 глави 1 розділу II Інструкції № 368.

61. Розмір субординованого боргу, який ураховується в РК на звітну дату, коригується в прогнозному періоді на такі фактори:

1) прогноз обмінного курсу національної валюти (у разі залучення субординованого боргу в іноземній валюті);

2) нормативні вимоги до амортизації субординованого боргу відповідно до залишкового строку до погашення.

62. Необхідний рівень нормативів достатності капіталу (необхідний рівень нормативу Н2 і необхідний рівень нормативу Н3) у прогнозному періоді визначається за базовим макроекономічним сценарієм з урахуванням установлених Національним банком двох граничних рівнів – 0% та нормативних значень, визначених у таблиці 6 цього додатка.

Найбільший рівень відхилення (зниження) нормативу Н3 стосовно його рівня на звітну дату для кожного прогнозного періоду за базовим макроекономічним сценарієм та для двох граничних рівнів для банку визначається за такою формулою:

$$\Delta N3 = \max \left[\max_t \left(N3_0 + \frac{(R_{\text{пр}2022-23} + |R_{\text{пр}/3_0}|)}{OK_0/N3_0} - \frac{N3_t}{(OK_0/N3_0)/(OK_t/N3_t)} \right); 0 \right], \quad (18)$$

де $N3_0$ – рівень нормативу Н3 на звітну дату, розрахований за результатами двох етапів оцінки стійкості;

OK_0 – розмір основного капіталу банку на звітну дату, розрахований за результатами двох етапів оцінки стійкості, з урахуванням скоригованого результату поточного та звітного року, що враховується в ОК у прогнозному періоді відповідно до пунктів 58, 60 розділу X цього додатка;

$R_{\text{пр}2022-23}$ – скоригований результат поточного та звітного періоду, що враховується в ОК у прогнозному періоді відповідно до пунктів 58, 60 розділу X цього додатка;

$R_{\text{пр}/3_0}$ – отриманий у результаті розрахунку $R_{\text{пр}}$ від’ємний результат у звітному періоді;

$N3_t$ – розрахований за моделлю СТ рівень нормативу Н3;

t – порядковий номер прогнозного періоду.

Необхідний рівень нормативу Н3 для банку, для якого виникає ненульове значення відхилення $\Delta N3$, установлюється на рівні розрахункового нормативу $\widehat{N3}$, що визначається за такою формулою:

$$\widehat{H3} = \max\left(\frac{H3_{гр}}{(OK_0/H3_0)/(OK_j/H3_j)} + \Delta H3; H3_{min}\right), \quad (19)$$

де $H3_{гр}$ – граничний рівень нормативу $H3$;

OK_0 – розмір основного капіталу банку на звітну дату, розрахований за результатами двох етапів оцінки стійкості, з урахуванням скоригованого результату поточного та звітного року, що враховується в ОК у прогнозному періоді відповідно до пунктів 58, 60 розділу X цього додатка;

$H3_{min}$ – значення нормативу $H3$, встановлені Інструкцією № 368;

OK_j – розрахований за моделлю СТ розмір основного капіталу банку;

j – індекс, що відповідає порядковому номеру прогнозного періоду (t), за яким визначено значення $\Delta H3$.

Необхідний рівень нормативу $H3$ для банку, для якого виникає нульове значення відхилення $\Delta H3$, устанавлюється на рівні мінімального значення нормативу $H3$ з урахуванням обов'язкових буферів капіталу.

Визначення необхідного рівня $H2$ здійснюється на підставі припущення про дотримання банком необхідного рівня нормативу $H3$ ($\widehat{H3}$). Для цього в моделі СТ збільшується сума ОК банку для дотримання ним необхідного рівня. Після цього для банку визначається найбільший рівень відхилення (зниження) нормативу $H2$ стосовно його граничного рівня для кожного з років прогнозного періоду за базовим макроекономічним сценарієм та двох граничних рівнів:

$$\Delta H2 = \max[\max_t(H2_{гр_t} - H2_t); 0], \quad (20)$$

де $H2_{гр}$ – граничний рівень нормативу $H2$;

$H2_t$ – розрахований за моделлю СТ рівень нормативу $H2$;

t – порядковий номер прогнозного періоду.

Необхідний рівень $H2$ для банку, для якого виникає ненульове значення відхилення $\Delta H3$ або $\Delta H2$, устанавлюється на рівні розрахункового нормативу $\widehat{H2}$, що визначається за такою формулою:

$$\widehat{H2} = \max(\widehat{H3} + (H2_{min} - H3_{min}); H2_{min}), \quad (21)$$

де $\widehat{H3}$ – необхідний рівень нормативу $H3$ для банку, визначений за базовим сценарієм;

$H2_{min}$ – значення нормативу $H2$, встановлені Інструкцією № 368;

$H3_{min}$ – значення нормативу $H3$, встановлені Інструкцією № 368.

Необхідний рівень нормативу $H2$ для банку, для якого виникає нульове значення відхилення $\Delta H3$ та $\Delta H2$, устанавлюється на рівні значення нормативу $H2$.

Таблиця 6

Граничні значення нормативів Н2 і Н3

(відсотки)

№ з/п	Економічні нормативи	Нульовий рівень			Нормативні рівні		
		прогнозні періоди (роки)			прогнозні періоди (роки)		
		1-й	2-й	3-й	1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Норматив Н2	0	0	0	10,0	10,0	10,0
2	Норматив Н3	0	0	0	7,0	7,0	7,0

63. Під час розрахунку необхідного рівня нормативів Н2 та Н3 для банку ефекти від зміни регуляторних вимог Національного банку оцінюються окремо. Із набуттям чинності змін регуляторних вимог після звітної дати необхідний рівень нормативів Н3 та Н2 для банку коригується з урахуванням ефекту від цих змін.

XI. Загальні принципи СТ великих боржників – ЮО

64. СТ великих боржників – ЮО (далі – боржники) проводиться в три етапи:

1) розподіл базової вибірки великих (найбільших) ЮО для цілей СТ на дві групи:

перша група – активи, які визнано непрацюючими; активи боржників із кредитом під інвестиційний проєкт/спеціалізовані кредити; активи боржників/контрагентів – нерезидентів України; активи спеціалізованих іпотечних установ; активи боржників, основний вид діяльності яких класифікується за секцією О відповідно до Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010, затвердженої наказом Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457 (далі – КВЕД), та активи боржників – державних підприємств;

друга група – активи боржників/контрагентів, що не потрапили до першої групи.

Інформація про боржників береться зі Звіту про результати першого етапу оцінки стійкості банку та даних банку;

2) перевірка цілісності та повноти всієї інформації, необхідної для проведення СТ, включаючи:

фінансову звітність боржника;

консолідовану/комбіновану фінансову звітність групи під спільним контролем/групи пов'язаних контрагентів, до якої належить боржник, у разі оцінки фінансового стану боржника з урахуванням вимог пункту 63 розділу IV Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (далі – Положення № 351), або врахуванням інформації про належність до групи пов'язаних контрагентів під час першого етапу оцінки стійкості банку;

інформацію про події та ознаки дефолту, ознаки, що свідчать про високий кредитний ризик боржника;

інформацію про стан обслуговування боргу, у тому числі кількість днів прострочення погашення боргу.

Якщо інформація є неповною або містить помилки, то банк надає додаткову інформацію або пояснення. Якщо банк не надав додаткових даних та/або пояснень протягом установленого в запиті строку, то такі дані та/або інформація приймаються до СТ з урахуванням професійного судження працівників Національного банку.

Якщо банк не надав інформацію щодо окремих боржників, то для таких боржників установлюється клас 10;

3) розрахунок впливу базового сценарію на розмір кредитного ризику за активними операціями боржників.

Активні операції боржників, які входять до другої групи ЮО відповідно до вимог розділу XI цього додатка, підлягають СТ із прогнозуванням показника співвідношення фінансового результату від операційної діяльності до відрахування амортизації¹ (скоригованого на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат) та розрахункового обсягу річних фінансових витрат за сукупним кредитним портфелем боржника в усіх банках та інших фінансових установах, що підлягають сплаті згідно з умовами договорів протягом наступних 12 місяців (далі – модифікований коефіцієнт покриття процентів, ICR_M). Для цілей СТ робиться припущення, що макроекономічні

¹ Для великих та середніх підприємств – фінансовий результат від операційної діяльності до відрахування амортизації за даними форми 2 “Звіт про фінансові результати” р. 2190 - р. 2195 + р. 2515 гр. 3.

Для малих підприємств – фінансовий результат від операційної діяльності до відрахування амортизації за даними форми 2 “Звіт про фінансові результати” р. 2000 - р. 2050 + р. 2120 - р. 2180 гр. 3 + амортизація [за наявності даних у розшифровках, якщо немає – за розрахунком: р. 1012 гр. 4 - 1012 гр. 3 (не менше “0”)].

фактори мають прямий та непрямий вплив на показник фінансового результату від операційної діяльності до вирахування амортизації (скоригованого на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат) (далі – EBITDA). Річні фінансові витрати припускаються незмінними, крім переоцінки фінансових витрат за валютними кредитами за курсом іноземної валюти.

Для боржників, активи яких віднесені до першої групи відповідно до вимог підпункту 1 пункту 64 розділу XI цього додатка, прогнозування ICR_M не здійснюється. Для боржників цих груп враховується переоцінка суми боргу під впливом зміни валютних курсів.

65. СТ боржників здійснюється з урахуванням вимог Технічного завдання, Правил роботи банків у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану, затверджених постановою Правління Національного банку України від 25 лютого 2022 року № 23 “Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп” (зі змінами) (далі – Правила № 23), та норм Положення № 351 із застосуванням такого підходу кредитного аналізу:

боржнику присвоюється клас 10 (найнижчий), якщо розрахункове значення коефіцієнта ICR_M у кожному з прогнозних періодів менше граничного значення, визначеного в таблиці 7 цього додатка. Це свідчить про недостатність операційних доходів боржника для обслуговування боргу.

Значення ICR_M у кожному з прогнозних періодів розраховується відповідно до розділу XIV цього додатка.

Граничні значення коефіцієнта ICR_M у таблиці 7 цього додатка визначено ґрунтуючись на припущенні щодо поступового відновлення та активізації діяльності підприємств-боржників. Припускається, що підприємствам-боржникам необхідно буде спрямовувати частину доходу на фінансування операційної діяльності та, відповідно, обслуговувати основну суму боргу.

Таблиця 7

Граничні значення коефіцієнта ICR_M

(безвимірні)

№ з/п	Економічні нормативи	Прогнозні періоди (роки)		
		1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5
1	Граничне значення коефіцієнта ICR_M	1,0	1,2	1,5

XII. Вхідні дані моделі СТ великих боржників – ЮО

66. До вхідних даних належать:

1) результати першого етапу оцінки стійкості банків станом на звітну дату:

сума експозиції під ризиком (EAD), дата погашення (строк дії договору), відсоткова ставка, сума нарахованих та сплачених процентних витрат за минулі періоди та дані щодо забезпечення за кожним видом активних операцій, за якими визначається кредитний ризик;

результати перевірки достовірності оцінки та прийнятності забезпечення;

характеристики боржників: клас боржника, стан обслуговування боргу, інформація про наявність факторів на підставі яких банк зобов'язаний скоригувати клас боржника, розрахований кредитний ризик;

дані для оцінки та результати оцінки критеріїв дефолту відповідно до пункту 30 розділу IV Технічного завдання;

інші результати оцінки якості активів банку за боржниками (за потреби);

2) фінансова звітність боржників відповідно до П(С)БО/МСФЗ з урахуванням вимог абзацу першого підпункту 1 пункту 48 розділу IV Положення № 351 та деталізації до неї:

річний баланс та звіт про фінансовий результат:

для боржників, фінансовий результат яких зазнає впливу фактору сезонності [підприємства сільського господарства, оптової торгівлі (зокрема, що здійснюють торгівлю сільськогосподарською продукцією та паливно-мастильними матеріалами)], – дані за повний 2022 календарний рік;

для боржників, фінансовий результат яких не зазнає впливу фактору сезонності, – дані звітності за III і IV квартали 2022 року та I квартал 2023 року (за наявності інформації за I квартал 2023 року);

консолідована/комбінована фінансова звітність групи ЮО під спільним контролем/групи пов'язаних контрагентів за 2022 рік або за III та IV квартали 2022 року та I квартал 2023 року (за наявності інформації за I квартал 2023 року), до якої належить боржник;

деталізація за складовими рядків звіту про фінансовий результат 2120, 2180 за відповідні звітні періоди. Деталізація складових рядків 2000 та 2050, 2220, 2240, 2250 для фінансових та лізингових компаній (компанії, основний вид діяльності яких класифікується за розділами 64, 66 КВЕД);

3) копії документів про надані гарантії/поруки/резервний акредитив, які надані на користь боржника від материнської компанії/контролера та учасника групи юридичних осіб під спільним контролем або операційної компанії групи;

4) інформація про розмір відсоткової ставки за кредитом/облігаціями в інших банках/фінансових установах на рівні боржника;

5) копії документів, що підтверджують факт субординації інших зобов'язань позичальника стосовно кредитів банку;

6) для компаній сільського господарства, які мають падіння виручки у 2022 році більше 25% або мають збиток за 2022 рік, скановані копії розшифровок балансових рахунків 1103-1104 із розбивкою за територіями розміщення готової продукції/товарів, акти наявності продукції, документи щодо строку придатності продукції станом на звітну дату або інші документи, що підтверджують спроможність боржника реалізувати продукцію в майбутньому або факт реалізації продукції.

Враховуються залишки готової продукції, яка відповідає таким характеристикам:

продукція розміщена на території України, яка не належить до територій, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України, зазначених у Переліку територій;

боржник має доступ до місць зберігання продукції (елеваторів/складів);

продукція повинна мати неушкоджений стан та прийнятний строк придатності для можливої реалізації;

7) судження банку, на підставі якого банк не визнав подію дефолту боржника відповідно до пункту 166 розділу XVIII Положення № 351 та/або ухвалив рішення про припинення визнання дефолту боржника/контрагента відповідно до пункту 167 розділу XVIII Положення № 351.

XIII. Підходи до оцінки ICR_M як вхідних даних для аналізу

67. Для цілей СТ визнання дефолту боржника/контрагента станом на звітну дату здійснюється на підставі аналізу критеріїв, визначених у пункті 30 розділу IV Технічного завдання.

68. ICR_M на звітну дату розраховується як співвідношення фінансового результату від операційної діяльності до відрахування амортизації², скоригованого на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат, та розрахункового обсягу річних фінансових витрат за сукупним кредитним портфелем боржника в усіх банках та інших фінансових установах, що підлягають сплаті, згідно з умовами договорів протягом наступних 12 місяців.

Банк використовує для розрахунку дані квартальної фінансової звітності (річної фінансової звітності для боржників ЮО, які відповідно до вимог законодавства України складають лише річну фінансову звітність) боржника ЮО [далі – дані квартальної (річної) фінансової звітності].

69. Для цілей оцінки ICR_M на звітну дату враховується така інформація:

1) якщо ICR_M боржника нижче граничного рівня, визначеного в таблиці 7 цього додатка, для цілей оцінки визнання події дефолту боржника використовується фінансова звітність групи, у разі належності боржника до групи пов'язаних контрагентів/групи юридичних осіб під спільним контролем та якщо борг боржника-юридичної особи в повній сумі забезпечено:

безумовною та безвідкличною гарантією/фінансовою порукою материнської компанії/контролера та учасника групи юридичних осіб під спільним контролем, фінансова звітність якого свідчить, що він генерує грошові потоки групи або володіє/розпоряджається активами групи (якщо він не є материнською компанією/контролером), наданою безпосередньо на користь банку. Борг боржника може бути забезпечений фінансовою порукою від операційної компанії групи пов'язаних контрагентів/групи юридичних осіб під спільним контролем, якщо гарантія не може бути надана материнською компанією/контролером/учасником групи юридичних осіб під спільним контролем, ураховуючи вимоги законодавства країни її/його місцезнаходження, або якщо банком визнана лише група пов'язаних контрагентів. За такої умови операційна компанія групи повинна бути прибутковою та мати чистий прибуток після сплати податків (рядок 2350 у формі 2 “Звіт про фінансові результати”) за даними останньої фінансової звітності;

безвідкличним резервним акредитивом, що виконує функцію фінансової гарантії, випущеним банком, що має інвестиційний рівень кредитного рейтингу

² Для великих та середніх підприємств – фінансовий результат від операційної діяльності до відрахування амортизації за даними форми 2 “Звіт про фінансові результати” р. 2190 - р. 2195 + р. 2515 гр. 3.

Для малих підприємств – фінансовий результат від операційної діяльності до відрахування амортизації за даними форми 2 “Звіт про фінансові результати” р. 2000 - р. 2050 + р. 2120 - р. 2180 гр. 3 + амортизація [за наявності даних у розшифровках, якщо немає – за розрахунком: р. 1012 гр. 4 - 1012 гр. 3 (не менше “0”)].

за міжнародною шкалою, на замовлення материнської компанії/контролера/учасника групи юридичних осіб під спільним контролем;

2) використовуються дані фінансової звітності боржника або групи за той самий період, що й під час першого етапу оцінки стійкості. Якщо ICR_M боржника в прогнозованому періоді нижче граничного рівня, то показник на звітну дату може бути скоригований з урахуванням даних за I квартал 2023 року в разі їх наявності. На третьому етапі оцінки стійкості за наявності враховується інформація про належність боржника до групи та використовується фінансова звітність групи для розрахунку ICR_M , якщо на першому етапі оцінки стійкості ця інформація не була врахована і є підстави для аналізу групи відповідно до вимог підпункту 1 пункту 69 розділу XIII цього додатка;

3) для розрахунку обсягу фінансових витрат сума основного боргу за кредитним договором/договорами за сукупним кредитним портфелем боржника або групи в усіх банках та інших фінансових установах за даними квартальної (річної) фінансової звітності боржника або консолідованої/комбінованої фінансової звітності групи множиться на річну відсоткову ставку за цим договором/договорами, яка діяла на відповідну дату квартальної (річної) фінансової звітності боржника або консолідованої/комбінованої фінансової звітності групи.

Для розрахунку обсягу фінансових витрат боржника або групи, якщо немає інформації про відсоткові ставки за цими кредитними договорами, використовується інформація про фінансові витрати протягом попередніх 12 місяців поспіль за даними квартальної (річної) фінансової звітності боржника або консолідованої/комбінованої звітності групи;

4) коригування на разові неповторювані складові доходів/витрат за рахунками 2120 та 2180, якими є доходи/втрати від операційної курсової різниці; доходи/втрати від купівлі-продажу іноземної валюти; податкові пільги; доходи/втрати від списання інших оборотних активів; доходи/втрати від реалізованих виробничих запасів та основних засобів; доходи від безоплатно одержаних оборотних активів або фінансова допомога; доходи/втрати від списання кредиторської заборгованості; переоцінка (крім переоцінки залишків готової продукції, запасів, біологічних активів); штрафи, пені, неустойки; сумнівні та безнадійні борги; втрати від знецінення запасів; нестачі і втрати від псування цінностей; собівартість проданих активів; втрати від війни, які задокументовані відповідно до Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності, затвердженої наказом Міністерства

економіки України, Фонду державного майна України від 18 жовтня 2022 року № 3904/1223.

Коригування на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат розраховується як різниця між значеннями доходів та витрат, які мають разовий і неповторюваний характер у складі інших операційних доходів та витрат за відповідний період, за який розраховано фінансовий результат від операційної діяльності.

Фінансовий результат від операційної діяльності на суму коригувань:

зменшується – якщо результат розрахунку має значення більше “0”;

збільшується – якщо результат розрахунку має значення менше “0”;

5) для компаній сільського господарства (виробників та трейдерів/продавців сільськогосподарської продукції), які складають звітність відповідно до принципів та підходів національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, результат від операційної діяльності може оцінюватися з урахуванням наявності на звітну дату обсягів урожаю/готової продукції попередніх періодів, що не була реалізована через проблеми з логістикою, та за наявності в банку інформації про те, є/немає доступу до цього урожаю/готової продукції та про спроможність його/її реалізації в подальшому. За такої умови обсяги продукції повинні враховуватися не за повною вартістю, а зважені на “маржу за ЕВІТ”³;

6) за кредитами державної програми підтримки “Доступні кредити 5-7-9” та інших міжнародних програм підтримки кредитування розрахунок здійснюється за пільговою відсотковою ставкою;

7) фінансовий результат від операційної діяльності до відрахування амортизації боржників – фінансових компаній/юридичних осіб-лізингодавців не враховує фінансових витрат на обслуговування боргу. Такі витрати відносяться до фінансових витрат за сукупним кредитним портфелем боржника за відповідний період;

8) для розрахунку ICR_M не враховуються проценти за зобов'язаннями перед кредиторами, умовами кредитних договорів з якими передбачено відтермінування сплати тіла та процентів за кредитами/іншими зобов'язаннями цих кредиторів до погашення кредиту в банку.

³ Маржа за ЕВІТ розраховується за даними квартальної (річної) фінансової звітності за формулою $[(ф. 2 (р. 2190 - р. 2195 гр. 3) / (р. 2000)]$.

XIV. Прогнозування фінансового результату від операційної діяльності великих боржників – ЮО для цілей СТ

70. Робиться припущення про безперервність діяльності боржників.

71. У прогнозному періоді СТ боржників здійснюється на основі розрахунку прогнозного значення ICR_M . Значення ICR_M , що є нижче граничного, є індикатором фінансового стану боржника за звітний період, який свідчить про неспроможність боржника обслуговувати борг з урахуванням сукупного обсягу заборгованості за кредитами та умов договорів про розмір відсоткової ставки.

72. Фінансовий результат від операційної діяльності до вирахування амортизації (скоригований на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат) прогнозується залежно від виду економічної діяльності боржника. Для цілей СТ сукупність видів економічної діяльності групується в однорідні кластери.

73. Розподіл видів економічної діяльності на кластери наведено в таблиці 8 цього додатка.

Таблиця 8

Кластери боржників для проведення СТ

№ з/п	Назва кластера	Секція КВЕД	Розділ КВЕД
1	2	3	4
1	Добувна промисловість	B	05–09
2	Операції з нерухомістю	L	68
3	Оптова торгівля	G	46
4	Постачання електроенергії	D	35
5	Роздрібна торгівля	G	47
6	Сільське господарство	A	01–03
7	Транспорт	H	49–53
8	Харчова промисловість	C	10–12
9	Інші	C; E; F; G; I; J; K; M; N; P; Q; R; S; T; U	13–33; 36–39; 41–43; 45; 55–56; 58–63; 64–66; 69–75; 77–82; 85; 86–88; 90–93; 94–96; 97–98; 99

74. Для кожного кластера визначаються коефіцієнти зміни фінансового результату від операційної діяльності до вирахування амортизації ґрунтуючись на макроекономічних показниках, що мають вплив на обсяги виробництва, ціну продукції та ціну основних елементів собівартості боржників, які належать до цього кластера:

$$EBITDA_t = EBITDA_{t-1} \cdot (1 + EBITDA_{gr_t}),$$

де $EBITDA$ – фінансовий результат від операційної діяльності до вирахування амортизації (скоригований на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат);

$EBITDA_{gr}$ – річна зміна фінансового результату від операційної діяльності до вирахування амортизації (скоригованого на разові неповторювані складові інших операційних доходів/витрат), відображена в таблиці 9 цього додатка.

Таблиця 9

Коефіцієнти зростання EBITDA у коефіцієнті ICR_M

(безвимірні)

№ з/п	Назва кластера	Прогнозні періоди (роки)		
		1-й	2-й	3-й
1	2	3	4	5
1	Добувна промисловість	1,000	1,029	1,035
2	Операції з нерухомістю	1,000	1,257	1,168
3	Оптова торгівля	1,000	1,106	1,085
4	Постачання електроенергії	1,000	1,158	1,090
5	Роздрібна торгівля	1,000	1,257	1,168
6	Сільське господарство	1,000	1,257	1,168
7	Транспорт	1,000	1,029	1,035
8	Харчова промисловість	1,000	1,106	1,085
9	Інші	1,000	1,257	1,168
10	Міжнародні групи	1,000	1,021	1,024

75. Розмір кредитного ризику розраховується згідно з пунктами 33, 34 розділу II Положення № 351.

76. Вартість забезпечення (CV) фіксується на рівні, визначеному на першому етапі оцінки стійкості банку, з урахуванням результатів верифікації вартості заставного майна. Для застави у формі іноземної валюти здійснюється переоцінка за курсом валюти відповідно до макроекономічного сценарію.